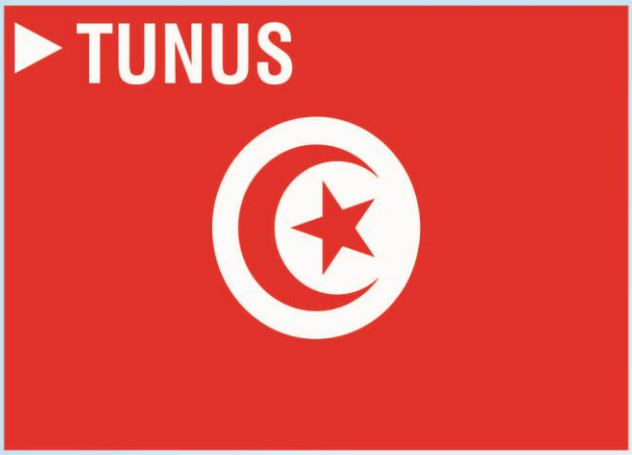

TUNUS ÜLKE RAPORU

GSYİH (Milyon $): 53.785 (Cari Fiyatlar – IMF)
KBGSYİH ($): 4.800 (Cari Fiyatlar – IMF)
Büyüme Oranı (%): 5,0 % (Sabit Fiyatlar- IMF)
Nüfus: 11.203.000 (IMF)
Yüzölçümü: (km^2): 162.155
Başkent: Tunus

Yatırımlarda Öncelikli Alanlar

Bilgi İşlem Haberleşme: Haberleşme teknolojileri Tunus'ta ilk sıralarda yer alan bir sektördür. 2007–2011 Kalkınma Programında sektörün % 17,5 büyümesi öngörülmüştür. Halihazırda GSYİH'ya katkısı %8'dir. 2007–2011 döneminde %13,5 olarak hesaplanmaktadır. Bilgi işleme, yazılım, sistem kurulumu ve danışmanlık gibi konularda yatırım imkanları mevcuttur.

Elektrik-elektronik: Özellikle son 6 yılda çok dinamik bir sektördür. Sektörün büyüme oranı yıllık % 15'dir. Tunus'da yetişmiş eleman ve mühendis bulmak oldukça kolaydır. Bu ve bunun gibi mühendis istihdam edilen diğer sektörlerde mühendis çalıştırma maliyeti aylık 1000-1200 Dolardır.

Mekanik: Tunus'un özellikle Avrupa'ya yakınlığı, üretim maliyetinin düşüklüğü, AB ile gerçekleştirilen serbest ticaret alanı, ayrıca diğer Arap ülkeleriyle yapmış olduğu serbest ticaret anlaşmaları, kira ve eleman maliyetlerinin düşüklüğü ülkeye yatırımı cazip kılmaktadır. Özellikle otomotiv sektörünün ihtiyacı olan mekanik parçalar ve yan sanayi alanlarında yatırım için iyi bir pazardır.

Tekstil: Konfeksiyon imalatında Avrupa için iyi bir tedarikçi olan Tunus üretim maliyetindeki avantaj, Avrupa'ya yakınlık, vasıflı eleman teminindeki kolaylık, siyasi kararlılık, vergilerdeki avantajlar, düşük işçi maliyetleri nedeniyle bu sektörde yatırım yapılması açısından avantajlı durumdadır. Ülkenin iplik ve kumaş üretiminin olmaması nedeniyle özellikle bu alanlarda yatırım imkanı bulunmaktadır.

Gıda Sanayi: Ülkenin Avrupa'ya yakınlığı, Arap ve AB ülkeleri ile serbest ticaret alanları oluşturmuş olması, iklimin erken üretim için müsait olması, tarım ürünlerinde iç talebin iç piyasanın yanısıra turizm nedeniyle de artması, diğer taraftan tarımsal ürün üretimindeki yıllık sürekli artış, ürün kalitesindeki artış, yetişmiş mühendisin % 25'inin tarım ve gıda sanayiinde çalışıyor olması, vasıflı eleman teminindeki kolaylık bu alanda yatırımı cazip kılmaktadır. Özellikle mevcut fabrikaların modernizasyonu, sebze ve meyve işleme tesisleri, dondurulmuş meyve sebze sanayi, deniz ürünleri sanayi (deniz ürünlerinden yemekler, ton konservecilik sanayi, dondurulmuş deniz ürünleri vs), şarapçılık, kesme çiçek, süt ürünleri, şekerleme ve bebek maması ile organik gıdada yatırım imkanları bulunmaktadır.

Deri ve Ayakkabı: Diğer sektörlerde olduğu gibi bu sektörde de Tunus'un Avrupa'ya yakınlığı, düşük işgücü maliyeti (vasıflı işçi maliyeti 1,50 dolar/saat), hammadde teminindeki kolaylık, deri el sanatlarındaki uzun tecrübeler bu sektörde özellikle ayakkabı imalatı, deri çanta ve deri eşya imalatı için iyi bir yatırım yeri olarak görülmektedir.

Yukarıda belirtilen sektörlerin dışında, inşaat ve müteahhitlik alanında Tunus gelecek vaat eden bir ülkedir. Özellikle Körfez Ülke yatırımcılarının bu ülkeye turizm, konut ve yerleşim alanında yatırım yapma arzuları ve Avrupa, Libya ve Cezayir'in petrol arama ve işletme, doğal gaz dağıtım ve elektrik üretim ve dağıtım alanlarında yatırım girişimleri inşaat sektörü ve inşaat malzemeleri açısından fırsat yaratmaya müsaittir.

GENEL BİLGİLER

Coğrafi Konum

Tunus, 162.155 km2 yüzölçümüyle Kuzey Afrika'da yer alan bir ülkedir. Doğusu ve kuzeyinde Akdeniz, güneydoğusunda Libya, batı ve güney batısında Cezayir bulunmaktadır.

Nüfus ve İşgücü Yapısı

Tunus nüfusunun % 98,2'sini Araplar, % 1,2'sini genelde Tunus'un güney bölgesinde yaşayan Berberiler, kalanını ise Fransızlar ve İtalyanlar oluşturmaktadır. Tunus nüfusunun, % 98'i Müslüman (büyük çoğunluk Maliki Mezhebi), % 1'i Yahudi, % 1'i de Hıristiyanlar ve diğer dinlerdir.

Nüfusun % 80'inin orta sınıfta yer aldığı kabul edilen Tunus'ta, halkın % 4'ü asgari hayat standartlarının altında yaşamaktadır.

Resmi rakamlara göre % 18,3 olan işsizlik, ülkenin kronikleşen temel ekonomik sorununu oluşturmaktadır. İş gücünün % 49'u hizmet, % 17,9'u tarım ve % 33,1'i sanayide istihdam edilmektedir. Tunus Afrika'nın en iyi kalifiye iş gücüne sahip ülkesidir. Tunus'ta 10.000 civarında çeşitli dallarda mühendis bulunmaktadır. Tunus'ta iş başvurularının % 53'ü, üniversite mezunları veya profesyonel yetişmiş iş gücüne sahip kişilerce yapılmaktadır. Tunus'ta yeterli sayıda mühendis ve kalifiye eleman bulunmakta, elemanın tecrübesine ve niteliklerine bağlı olarak ücretleri değişmektedir.Tunus'ta yabancı dil olarak Fransızca kullanılmakta ve çok yaygın olarak konuşulmaktadır. İngilizce bilen kişi sayısı çok sınırlı olmakla birlikte, özellikle Türkiye'de çeşitli üniversitelerde eğitim görmüş eleman bulmak mümkündür. Vasıfsız iş gücü temininde bir sorun bulunmamaktadır.

GENEL EKONOMİK DURUM

Gıda ürünleri ithalatta önemli bir yer tutmakla birlikte ülke, başta zeytinyağı olmak üzere önemli bir tarım ürünleri ihracatçısıdır. Dünya fosfat üretiminde ilk sıraları alan Tunus, fosfatı işleyerek fosforik asit ve gübreye dönüştürmektedir. Ülkede petrol ve gaz üretilmektedir. İmalat sektöründe ise, tekstil ve deri ürünleri en önemli ihraç kalemlerini oluşturmaktadır. Üretimde ve ihracatta fosfat ve petrol eski önemini yitirmiştir. Diğer taraftan tekstil, gıda işleme, elektrikli ürünler önem kazanmıştır.

Tunus hükümeti, tekstil, makine ve elektrikli ürünler, otomotiv parçaları, eczacılık ürünleri, ayakkabı ve deri, gıda ve bilişim teknolojilerine yapılacak yatırımlar açısından rekabet avantajına sahip olduklarını duyurmuştur.

Tunus iç pazarının küçük olduğu düşünüldüğünde Tunus'un AB, Orta Doğu ve Kuzey Afrika'daki daha büyük pazarlara giriş imkanını da yatırımcılara sunduğu görülmektedir. AB ile arasındaki Ortaklık Anlaşması, Avrupa pazarına girişte sanayi ürünlerinde gümrüksüz giriş imkanı sağlamaktadır.

Tunus, Genel Preferanslar Sistemi çerçevesinde mamul mallarda, tarımsal ürünlerde ve el sanatları ürünlerinde; ABD, Kanada, İsviçre, Avustralya ve Japonya'nın tercihli tarifelerinden yararlanmaktadır. Ayrıca Mısır, Fas, Ürdün ile tarife engellerini kademeli olarak tümüyle indirmeye yönelik Serbest Ticaret Anlaşmaları bulunmaktadır. 1998 yılında Davos'taki Dünya Ekonomik Forumu'nda yayınlanan Rekabet Raporu'nda Tunus Kuzey Afrika'daki ikinci güçlü ülke olarak değerlendirilmiştir.

2018 yılına kadar Tunus'un GSYİH'ndaki artışın yılda %4'ün üzerinde olacağı tahmin edilmektedir. Bu dönemde, sanayi üretiminin yılda ortalama %4,2 oranında büyümesi ve tarım üretiminin ise %2,6 oranında büyümesi beklenmektedir. Aynı dönemde enflasyonun yılda ortalama %4,6 oranında artacağı tahmin edilmektedir.

DIŞ TİCARET

Tunus'un dış ticaretine baktığımızda, 2013 yılında ihracatın 17 milyar $, ithalatın ise 24,2 milyar $ olarak gerçekleştiği, ihracatın ithalatı karşılama oranının %70'e ulaştığı görülmektedir. Yıllar itibarıyla giderek artan bir şekilde dış ticaret açığı veren Tunus, 2006 yılında 2,9 milyar $ dış ticaret açığı verirken, 2013 yılında bu açık 7,2 milyar $ düzeyindedir.

Tunus'un 2013 yılında ihracatı, bir önceki yıla göre %0,3 oranında artarak 17,06 milyar dolara, ithalatı ise %0,8 oranında düşerek 24,26 milyar dolar düzeyine gerilemiştir.

Dış Ticaret Göstergeleri (Milyon ABD Doları)

YILLAR	İHRACAT	İTHALAT	HACİM	DENGE
2011	17.846	23.952	41.798	-6.106
2012	17.007	24.470	41.477	-7.463
2013	17.060	24.266	41.326	-7.206

Kaynak: ITC- Trademap

İhracatında Başlıca Ürünler : Tunus'un ihracat yapısı ise ülkenin aynı zamanda üretim yapısını da yansıtmaktadır. İhracatında elektrikli ve elektriksiz makineler ürünler % 23 pay alırken, tekstil ve hazır giyim yaklaşık % 18 oranında ile ikinci sırada yer almaktadır. Ardından %15 pay ile mineral yağlar, %4 ile bitkisel yağlar ve % 3,5 ile gübre gelmektedir.

İhraç Ettiği Başlıca 5 Ürün (1000 Dolar)

ÜRÜNLER	2011	2012	2013
Toplam İhracat	17.846.965	17.007.446	17.060.465
Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	2.288.916	1.875.907	1.748.136
İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar	1.751.559	1.633.703	1.678.210
Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	288.380	948.832	802.864
Erkekler ve erkek çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, pantolon, tulum ve şort (yüzme kıyafeti hariç)	753.748	614.631	676.223
Spor, kayak ve yüzme kıyafetleri; diğer giyim eşyası	678.369	625.538	634.277

Kaynak: ITC- Trademap

İthalatında Başlıca Ürünler: Tunus'un ithalatında tüketim mallarının payı yaklaşık % 30 gibi yüksek bir oran tutmakta olup, bu durum endüstri açısından ülkenin kendine yeterli olmadığının göstergesidir. Hammadde ve yarı mamuller ithalatı, başta pamuk ve kumaş olmak üzere, tekstil hammaddeleri, endüstri alet ve makineleri, mineral yakıtlar gibi enerji hammaddeleri, oto yan sanayi, plastik maddeleri ve türevleri, hububat ve demir çelik gibi hammaddelerden oluşmaktadır.

Tunus'a tekstil hammaddesi (iplik ve kumaş) ve tekstil makineleri, hububat (Tunus'un açığı bulunmaktadır.), tütün ve mamulleri, çeşitli demir-çelik ürünleri, metal eşya, otomotiv yan sanayi ürünleri, büro makineleri ve haberleşme cihazları, elektriksiz makineler, ulaşım araçları, elektrikli makineler ve cihazlar ile inşaat malzemelerinin Tunus'a ihraç edilebilecek potansiyel ürünler olduğu düşünülmektedir.

İthal Ettiği Başlıca 5 ürün (1000 Dolar)

ÜRÜNLER	2011	2012	2013
TOPLAM İTHALAT	23.952.125	24.470.606	24.266.395
Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	2.342.029	2.007.734	1.916.940
Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	810.721	1.251.837	1.312.014
Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	274.006	859.505	957.197
Binek otomobilleri ve esas itibariyle insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar (yarış rabaları dahil)	622.559	801.470	820.031
Buğday ve mahlut	552.959	281.582	508.878

Kaynak: ITC- Trademap

TÜRKİYE İLE TİCARET

Türkiye ile Tunus arasındaki ticari ilişkiyi geçmiş yıllar boyunca incelediğimizde, ticaretin ülkemiz lehine bakiye verdiği görülmektedir. 2000 yılında ikili ticarette Türkiye lehine dış ticaret fazlası 97 milyon ABD Doları iken, 2014 yılında dış ticaret fazlası 7 katın üzerinde artarak 718 milyon ABD dolarına ulaşmıştır.

Türkiye- Tunus Dış Ticaret Değerleri (1000 Dolar)

YILLAR	İHRACAT	İTHALAT	HACİM	DENGE
2012	796.738	195.624	992.362	601.114
2013	892.157	289.268	1.181.425	602.889
2014	915.092	196.697	1.111.789	718.394
2014 (Ocak-Mart)	238.070	47.331	285.401	190.739
2015 (Ocak-Mart)	208.574	32.015	240.590	176.559

Kaynak: TÜİK

İhracat: Tunus'a zeytinyağı işleme, unlu mamuller işleme tesisi makine ve ekipmanlarının uygun fiyat nedeniyle satılabildiği bilinmektedir. Tunus dış ticaret politikasının genel yaklaşımı ile de uyumlu olmak üzere, Tunus'a tekstil hammaddesi (iplik ve kumaş) ve tekstil makineleri, hububat (Tunus'un açığı bulunmaktadır), tütün ve mamulleri, demir-çelik ürünleri, metal eşya, otomotiv yan sanayi ürünleri, büro makineleri ve haberleşme cihazları, elektrikli ve elektriksiz makineler, ulaşım araçları ihraç edilmektedir.

2014 yılında Tunus'a ihracatımız bir önceki yıla göre %2,6 oranında artarak 915 milyon ABD Dolarına ulaşmıştır.

2014 yılında Tunus'a ihraç edilen belli başlı ürünler şunlardır; Otomotiv ana ve yan sanayi ürünleri (Kamyonet, kamyon, otomobil, traktör, otobüs, motorlu karayolu taşıtlarının aksam ve parçaları), pamuklu kumaş iplikler, buzdolabı ve dondurucular, özel makineler, maden ve iş makineleri, klima ve çamaşır makinesi, petrol gazları ve yağları, demir-çelik (profiller, yassı mamüller, filmaşin, çubuklar), plastik ambalaj ürünleri, levha ve şerit, folyo, kağıt , karton tabaka, örme kumaş ve hazır giyim.

Türkiye'nin Tunus'a ihracatı kayıtlı rakamlarla sınırlı değildir. Buna paralel olarak, yılda 50 bini aşkın Tunus vatandaşı alışveriş ve/veya bavul ticareti amacıyla ülkemize gitmektedir. Kesin rakam bulunmamakla birlikte, bu kapsamda yapılan ticaretin miktarının yılda 150-200 milyon ABD Doları'na ulaştığı değerlendirilmektedir. Mevcut koşullarda "bavul ticaretinin" önümüzdeki dönemde belirgin biçimde azalması beklenmemekle birlikte, AB mevzuatına uyum sürecindeki yükümlülüklerimiz çerçevesinde tarafımızdan Tunus vatandaşlarına vize zorunluluğu getirilmesi halinde, bu ticaret olumsuz yönde etkilenebilecektir. Özellikle hazır giyim, deri ürünleri, başta altın olmak üzere ziynet eşyaları ile küçük elektrikli ev aletlerinin bavul ticaretine konu olmaktadır.

Türkiye'nin Tunus'a İhracatında Başlıca Ürünler (1000 Dolar)

ÜRÜNLER	2012	2013	2014
TOPLAM İHRACAT	**796.828**	**892.386**	**915.092**
Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	12.199	46.313	60.205
Pamuklu mensucat (ağırlık itibariyle % 85 veya daha fazla pamuk içeren ve m2 ağırlığı 200 gr. ı geçenler)	54.640	62.469	59.682
Kağıt, karton, selüloz vatka ve selüloz liften tabakalar	11.741	16.847	39.024
Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	18.261	32.173	33.815
Pamuklu mensucat (pamuk oranı < % 85 olan sentetik veya suni liflerle karıştırılmış olup m2. ağırlığı 200 gr.ı geçenler)	26.219	32.587	26.354
Binek otomobilleri ve esas itibariyle insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar (yarış Arabaları dahil)	61.202	60.904	23.329
Diğer örme mensucat	16.899	20.543	21.573
Tütün/tütün yerine geçen maddelerden purolar, sigarillolar ve sigaralar	18.785	18.991	20.853
Demir veya alaşımsız çelikten profiller	8.166	11.950	16.780
Erkekler ve erkek çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, pantolon, tulum ve şort (yüzme kıyafeti hariç)	23.695	9.980	15.948
Buzdolapları, dondurucular ve diğer soğutucu ve dondurucu cihazlar ve ısı pompaları	13.585	19.156	15.085
Sentetik filament ipliklerinden dokunmuş mensucat	13.099	14.717	14.548
Demir veya çelikten diğer ince ve kalın borular ve içi boş profiller	4.094	5.036	12.482
Plastiklerden eşya taşınmasına veya ambalajlanmasına mahsus malzeme, tıpa, kapak, kapsül ve diğer kapama malzemeleri	4.974	8.684	11.406
Karayolu taşıtları için aksam, parça ve aksesuarlar	7.469	8.723	11.014
Aluminyumdan çubuklar ve profiller	1.630	5.479	10.747

Kaynak: ITC_Trademap

İthalat: Tunus'un önemli ihraç ürünlerinden fosfat türevleri karşılaştırmalı üstünlüğe sahip görülmektedir. Tunus aynı zamanda tarım ve kimya sektörüne ucuz hammadde sağlanması açısından önem taşımaktadır.

2014 yılında Tunus'tan yapılan ithalat bir önceki yıla nazaran %31,9 oranında azalarak 196,6 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. 2014 yılında Tunus'tan ithalatımıza baktığımızda, toplam ithalatın %26'sını gübre oluşturmaktadır. Ardından petrol yağları, fosforik asitler, TV alıcıları, pamuklu kumaşlar, hazır giyim, kablo ve elektrik panoları önemli ithalat kalemlerimizdir.

İşadamlarının Pazarda Dikkat Etmesi Gereken Hususlar

Ticareti Etkileyen Kültürel Faktörler : Tunus Avrupa ile Arap dünyası arasında köprü oluşturan bir ülke olmakla övünç duymaktadır. Ülkenin resmi dili Arapçadır. Fransızca yaygın bir şekilde kullanılmakta ve iş hayatına hakim dil olarak kendini göstermektedir. Pek çok Tunuslu aynı zamanda Almanca, İtalyanca ve İngilizce de konuşmaktadır. Tunus Hükümeti son zamanlarda İngilizce öğretiminin yaygınlaştırılması konusuna önem vermektedir.

Para Kullanımı: Tunus mevzuatına göre, 5.000 Tunus Dinarı'nın (yaklaşık 3.700 ABD Doları veya 2.600 Euro) üzerindeki dövizle ülkenin terki öngörülüyorsa, girişte deklerasyon yapılması zorunluluğu bulunmaktadır.

Tunus'a girişte deklarasyon yapılmaması halinde, ülkeden çıkışta dövize el konulmakta, dövizin kaynağına ilişkin yeterli kanıt sunulması halinde dahi dövizin iadesi mümkün olmamaktadır. Bu itibarla vatandaşlarımızın madur olmamalarını teminen Tunus'a giriş yaptıkları sırada gümrüklü alanı terketmeden önce yanlarında bulunan dövizi Tunus Gümrük yetkililerine deklare etmeleri, seyahatleri esnasında da deklarasyon belgesini özenle muhafaza etmeleri önem arzetmektedir.

Pasaport ve Vize İşlemleri: Türk işadamları için vize zorunluluğu yoktur. Oturma ve çalışma izni İçişleri ve İşçi ve Sosyal İlişkiler Bakanlığından alınmaktadır. Oturma izni için yerel polis birimlerine başvurmak gerekmektedir. Kanuna göre bu izinler bir yıl süre ile verilmekte ve bir yıl uzatılabilmektedir. Bütün bu faaliyetler zaman ve emek gerektirmektedir.

PAZAR İLE İLGİLİ BİLGİLER

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları: Tunus kanunları telif hakkı ve marka tescili için kayıt ve koruma sağlamaktadır. Yabancı firmaların ticari markalarını ve endüstriyel tasarımlarını Tunus Standardizasyon ve Sınai Mülkiyet Enstitüsü (INNORPI - Institut National de la Normalisation et de la Propriété Industrielle) 'ne (http://www.innorpi.tn) kayıt ettirmeleri gerekmektedir.

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme: 1992'ye 92-117 sayılı Tüketiciyi Koruma Kanunu etiketleme ve işaretleme standartlarını belirlemiştir. Ancak bu düzenlemeler iç pazar için üretilen ürünler için tamamıyla uygulanmamaktadır. İhracat için üretilen ürünlerde etiketleme uluslararası standartlara uygun olmalıdır.

Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler: Tunus'ta resmi dil Arapça olmasına rağmen Fransızca ticari hayatta yaygın olarak konuşulmaktadır. Birçok Tunuslu İngilizce, İtalyanca ve Almanca da konuşabilmektedir. Ticari belgeler Fransızca olmalıdır. Faks ticari iletişimde ayrıcalıklı yerini halen korumaya devam etmektedir. Tunus pazarında ürünlerin tanıtılabilmesi için iyi bir acente veya distribütör ile anlaşmak çok önemlidir. Bu acentenin Tunus pazarı hakkındaki bilgisi ve ticari bağlantıları pazara yeni girecek bir ihracatçı için çok şey sağlayabilir.

Birçok Tunuslu işletmeler Tunuslu ailelere aittir veya onlar tarafından kontrol edilmektedir. Bu işletmeler yabancıların pazarlama ve dağıtım yatırımlarını hoş karşılarken mevcut işletmelerde yönetimi kontrol etmelerine karşı direnç gösterebilmektedir.

Dağıtım veya pazarlama anlaşmaları mali yükümlülükler ve performans ölçümleri konularında çok detaylı olmalıdır. Sözleşmelerin, deneme süresini kapsayacak şekilde oluşturulmasında fayda vardır.

Tunus tivari mevzuatı azınlık hisse sahibi Tunusluların çıkarlarını fazlasıyla koruyan hükümler de içermektedir.Birkaç istisna dışında Tunus'ta özel dağıtım sözleşmesi yapmak kanunla yasaklanmıştır.

Akreditif Kullanımı: Tunuslu firmaların peşin ödeme yapamaması nedeniyle vesaik mukabili veya akreditifli ödeme şekillerini kullanma zorunluluğu vardır. Tunuslu iş çevrelerinde genelde vesaik mukabili ödeme tercih edilmektedir. Ancak, mal bedelinin tahsilinde herhangi bir güçlükle karşılaşılmaması için akreditifli ödeme şeklinin kullanılmasında yarar bulunmaktadır.

